

În loc de a confunda aceste mișcări, trebuie să vedem prin ce se diferențiază, în ce condiții s-ar fi înfăptuit contopirea lor și cum s-a ajuns la accentuarea contradicției dintre ele, deosebirea inițială (iar nu identitatea inițială) devenind opoziție și conflict acut.

Atitudinea față de turci a lui Tudor este de la început și pînă la sfîrșit de o deplină consecvență. El repetă mereu declarația că nu luptă cu turcii, pregătindu-se însă continuu pentru eventualitatea unei ciocniri cu ei. Turcilor, el singur nu le va declara război, ca boierilor, ci așteaptă izbucnirea războiului ruso-turc, ca să cîștige cu armele independența. Dar dacă turcii îl vor ataca, este pregătit să le opună rezistență. («... Să deșertăm pușca noastră în carne de turc, de vor năvăli pe noi»¹).

§ 9. Mișcarea din 1821 nu este nici răscoală țărănească de tip medieval și nici revoluție burgheză, ci ocupă un loc intermediar.

Țăranii, cînd se răscoalau, se răfuiu anarhic cu asupritorii lor, fără să fi putut vreodată învinge clasa feudală în ansamblu și statul ei. Or, la 1821, situația este întrucîtva diferită: răsculații, organizați în oștire, se îndreaptă spre capitală cu scopul vădit de a lua puterea politică. Conducătorul, clarvăzător, interzice și pedepsește manifestările de anarhism țărănesc, dovedindu-se astfel purtătorul unei conștiințe mai înaintate, a clasei burgheze, ce era atunci în formare. Condițiile păreau să favorizeze reușita acțiunii: domnitorul fanariot murise; guvernul provizoriu, alcătuit din boieri pămînteni a vrut, o clipă, el însuși, ridicarea poporului la arme, ca mijloc de a se obține înlăturarea domnilor fanarioți; erau semne de război, totul arăta că împărăția turcească va fi zguduită din temelii.

Ceea ce a provocat alarma boierilor ocîrmuitori a fost radicalizarea conștiinței de clasă a țărănimii, cît și faptul că «răzvrătitorul... — spun boierii — cugetă de-a dreptul la stăpînire»². Într-adevăr, esențialul în răscoală nu l-a constituit formularea unor revendicări, ci atacul îndreptat contra puterii politice a boierimii.

Cum a fost posibil ca masele exploatate să impună la cîrmă țării, în 1821, pentru puțin timp, un «domn» al lor? La începutul secolului XIX, obligațiile țăranilor față de stat erau mai apăsătoare decît îndatoririle către stăpînii moșilor; cu alte cuvinte, boierii exploatau mai cumplit în calitatea lor de slujbași, decît în aceea de proprietari de pămînt³. Era deci profund resimțită de oprimați nevoia reformării statului boieresc. Apoi, burghezia în dezvoltare, participantă și ea la răscoală, aducea o înțelegere mai adîncă a modului cum trebuia luptat cu boierimea: nu devastarea averii boierilor înlîniți în cale era mijlocul de a învinge feudalismul, ci, mai întîi, subordonarea politică a boierimii, iar după aceea desființarea latifundiilor feudale, prin împrăștierea țăranilor.

Din felul cum Vladimirescu a condus răscoala, reiese că el avea această înțelegere. Cu armata de panduri, Tudor a izbutit să-și supună boierimea. A curmat «relele jăfuitorilor» din administrația țării. Dar n-a apucat să dea lovituri puterii economice a boierimii, trebuind să organizeze apărarea țării de invazie.

¹ Aricescu, *Acte justificative*..., p. 140.

² *Ibidem*, p. 56.

³ Vezi S. Columbeanu, *Caracterul exploatării feudale a țărănimii în deceniile anterioare răscoalei lui Tudor Vladimirescu (1800—1820)*, în «Studii», 1961, nr. 3, p. 571 și urm.